

Майстер- клас з музичної літератури на тему:

«Дитячий фольклор»

Автор- Світлана Володимирівна Федорчук ,
старший викладач музично- теоретичних дисциплін
Рівненської дитячої музичної школи №1 ім. М. В. Лисенка.

Тема уроку: **Дитячий фольклор.**

Мета уроку: ознайомити дітей з дитячим фольклором, розширити кругозір учнів за допомогою пісенних прикладів музичного фольклору, надати розширену інформацію щодо характерних ритмічних та мелодичних особливостей даних зразків.

Хід уроку

1) Усне опитування учнів домашнього завдання -теми «Колядки та щедрівки»

2) Пояснення нової теми

Дитячий фольклор-це творчість самих дітей і твори, що виконуються для дітей дорослими.

1. Дорослі виконують для маленьких діток колискові пісні та різні забавлянки («Ладушки»,»Сорока-ворона», «Куй, куй, ковалі»), Забавлянки мають величезне значення для розвитку дитини: це і розвиток мовлення, і навички володіння своїм тілом, і масаж, а також-тепло маминих рук та обійм.

Наприклад: українські забавлянки у виконанні кандидата педагогічних наук Ярослави Левчук(відео); «Забавлянки та співанки з Росавою»(відео).

2. Діти середнього та старшого віку виконують ігрові пісні, дражнилки, лічилки, заклички, жартівливі пісні, а також прозові скоромовки, загадки, казки, страшилки. Частина з них складена дорослими для дітей, а частина-самими дітьми.

Наприклад: лічилки:

1)Раз,два ,три, чотири,

2)1,2,3,4,5

3)Втікав заєць через міст,

Козі дзвоника вчепили,

Вийшов зайчик погулять.

Довгі вуха, куций хвіст.

Коза бігає кричить,

Як нам бути, що робити,

А ти далі не втікай,

Треба зайчика зловити.

Рахувати починай: 1,2,3,

Будем знову рахувать

вийди ти!

1,2,3,4,5

3)Ворона сороці намисто

Просить дзвоник відчепить!

Зараз я іду шукать.

Скоромовки:

1)Гуска грає на гітарі,

Гелготить гусак гітарі,

Горобець гука грака

Гава гатить гопака.

2)Жовте жито жук жував

З Женею він жартував.

Жартом-жартом- і уЖені

Жовтий жук живе у жмені.

3) Ворона сороці намисто
купила.

В намисті сорока
бусинки лічила.

Ото для сороки настала
морока-

Не може бусинки злічити
сорока.

Ігрова пісня: гаївка «Подоляночка» , студія «Резонанс» (відео).

Колискові співають дітям з перших днів їх життя. В часи язичництва їм надавалось значення оберегу: вважалось, що певні інтонації і «магічні» слова можуть вберегти немовля від хвороб та нещасть. І дійсно, материнська пісня справді діяла заспокійливо. В колискових піснях висловлена ніжна любов матері до дитини, побажання їй щасливої долі. Виникли вони дуже давно, ще в первісному суспільстві і поділяються на дві групи:

1. Стародавні колискові. Найдавніші з них не мали певного сюжету. В них звучало прохання до дитини-«спи, засни», в тексті використовувались повторення слів люлі-люлі, баю-бай, а-а-а. Потім з'являються пісні з оформленим поетичним текстом, де використовуються образи сіренького котика, рогатої кози, горобчика та інших тварин; а також фантастичних істот: сна, дрімоти. **Наприклад:** тексти український народних колискових пісень, зі збірки « Ходи, сонку, в колисоньку».

У народі і зараз вживають вираз: співати при колисці, або співати кота. Вислів «співати кота» виник із звичаю, коли у нову колиску клали кота, гойдали його і наспівували при цьому колискової пісні. А після цього ритуалу клали до колиски дитину і співали їй, доки вона не засинала. Тому в колискових часто згадується кіт. Присутність цього персонажа в сюжетах багатьох колісанок пояснюється не лише близькістю цієї тварини до людини в щоденному побуті, а й тим, що в народних уявленнях, віруваннях, легендах кіт завжди постає другом людини, здатним оберігати її від злих сил. І в колісанках він виступає не лише помічником матері-заколисує дитину, готує їй постіль, ловить мишку для розваги-а й своєрідним оберегом.

Наприклад: тексти колискових із збірки «Ходи, сонку, в колисоньку». Стародавні колискові прості, виконувались напівнаспівно , мали невелику за обсягом мелодію, розмірений ритмічний рух. **Наприклад:** «Ходить котик по лавках», «Ой ти, коте, не гуди».

2. Такі ж образи є і в **пізніших колискових** (16,17,18 ст.), але вони вже складніші за мелодією та ритмом, в них переданий внутрішній світ, переживання матері, яка заколисує дитину. **Наприклад:** «Котику сіренький». В часи кріпацтва з'являється тема тяжкої праці на пана; турбота, тривога за подальшу долю дитини, тема соціальної несправедливості, розповідається про безправне становище кріпаків.

Наприклад: Пішла мати жито жати,

Та не собі-пану.

Мале без сповиття не має талану.

По характеру вони схвильовані, драматичні.

Наприклад: «Найкращі українські колискові»(відео); «Колискова»1984 (українські колискові пісні, співає Ніна Матвієнко-відео).

3) Висновок дитячий фольклор-це невід'ємна частина народної педагогіки, він протягом століть допомагав виховувати і розвивати особистість дитини. Художнє слово та музика збагачували дитину знаннями про навколишній світ, навчали доброті, співчуттю. І переживши віки, ці твори, як безцінне багатство передавалися новим і новим поколінням. Цьому активно сприяли фольклористи-музикознавці Квітка, Ф. Колесса, М. Гайдай, які збирали, записували і публікували дитячий фольклор.

Список використаної літератури

1. Українська музична література. Частина перша. Навчальний посібник для учнів дитячих навчальних шкіл / автор-упорядник Казак І.І. - Рівне, 2007.
2. Ходи, сонку, в колисоньку. Українські народні колискові пісні / Редактор Горева Є.А. - Київ: Видавництво «Веселка», 1975.
3. Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки - К.: Наукова думка, 1984.
4. Довженко І., Луганська Н. Українські народні колискові пісні та забавлянки // Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. - К.: Наукова думка, 1984. - С.11-44.
5. Дитячий фольклор. -К.: Дніпро, 1988.
6. Кіліченко Л., Лещенко П., Проценко І. Народнопоетична творчість для дітей // Українська дитяча література. - К.: Вища школа, 1979.
7. Українська дитяча література: Хрестоматія. - К.: Вища школа, 1976.